

Datum van
inontvangstneming

:

22/07/2024

Zaak C-414/24**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

13 juni 2024

Verwijzende rechter:

Verwaltungsgerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 mei 2024

Verzoeksters tot Revision:

Datenschutzbehörde

Dr. G S

Andere partij:

Bundesministerin für Justiz

Medebetrokkene:

D GmbH

Het Verwaltungsgerichtshof (hoogste bestuursrechter, Oostenrijk) heeft [omissis] in de beroepen tot Revision van 1) de Datenschutzbehörde (autoriteit persoonsgegevens, Oostenrijk) en 2) Dr. G S [omissis] tegen de beslissing van het Bundesverwaltungsgericht (federale bestuursrechter in eerste aanleg, Oostenrijk) van 4 december 2020, [omissis], inzake een aangelegenheid betreffende het recht op gegevensbescherming [verwerende autoriteit bij de bestuursrechter: Datenschutzbehörde; andere partij: Bundesministerin für Justiz; medebetrokkene: D GmbH (omissis)] het volgende

B e s l u i t

genomen:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

Moeten de artikelen 77 en 79 van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming – AVG), in het licht van de overwegingen van het Hof in de arresten van 12 januari 2023, *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, C-132/21, en 7 december 2023, *SCHUFA Holding [Kwijtschelding van restschulden]*, C-26/22 en C-64/22, aldus worden uitgelegd

1. dat de op nationaal niveau geboden mogelijkheid om een krachtens artikel 77 AVG bij een toezichthoudende autoriteit ingediende klacht af te wijzen op grond dat eerder in dezelfde zaak een voorziening in rechte krachtens artikel 79 AVG is ingesteld en deze aanhangig is bij de rechter, een toelaatbare manier is om de verhouding tussen deze beroepsmogelijkheden nader te regelen (in de zin van bovengenoemde rechtspraak van het Hof) en, indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord,

2. dat de op nationaal niveau geboden mogelijkheid om een krachtens artikel 77 AVG bij een toezichthoudende autoriteit ingediende klacht af te wijzen op grond dat in de in diezelfde zaak aanhangig gemaakte procedure betreffende een voorziening in rechte krachtens artikel 79 AVG reeds een beslissing ten gronde is genomen (die evenwel nog niet in kracht van gewijsde is gegaan), een toelaatbare manier is om de verhouding tussen deze beroepsmogelijkheden nader te regelen (in de zin van bovengenoemde rechtspraak van het Hof)?

Motivering:

1. Feiten en procedure in het hoofdgeding

- 1 **1.1.** Uit de in casu bestreden beslissing blijken de volgende aan de beroepen tot Revision ten grondslag liggende feiten:
- 2 Op 3 juli 2017 heeft arts G S (tweede verzoekster) – op voet van de rechtssituatie van vóór de inwerkingtreding van de AVG – D GmbH, exploitant van een artsenzoekplatform dat derden de mogelijkheid biedt beoordelingen over en ervaringen met artsen te plaatsen, (medebetrokkene) verzocht om nader genoemde persoonsgegevens te wissen. Dit verzoek tot wissing is (bij brief van 10 juli 2017) afgewezen. In november 2017 heeft tweede verzoekster een civiele vordering tegen medebetrokkene ingesteld wegens (onder meer) schending van het recht op bescherming van persoonsgegevens en gevorderd dat de door medebetrokkene over haar gepubliceerde gegevens werden gewist en een nieuwe verwerking achterwege werd gelaten.
- 3 Na de inwerkingtreding van de AVG heeft tweede verzoekster bij brief van 22 juni 2018 medebetrokkene opnieuw verzocht haar gegevens op dier platform te wissen. Ook dit verzoek tot wissing is (bij brief van 6 juli 2018) afgewezen.

- 4 Vervolgens heeft tweede verzoekster op 26 juli 2018 bij de Datenschutzbehörde (eerste verzoekster) als toezichthoudende autoriteit een krachtens artikel 77 AVG tegen medebetrokkene gericht klacht ingediend, die met name is gebaseerd op artikel 17 AVG (recht op gegevenswissing). Hierin heeft zij de Datenschutzbehörde verzocht vast te stellen dat haar rechten waren geschonden en medebetrokkene te verplichten om op dier platform alle gegevens van tweede verzoekster te wissen en iedere verdere verwerking daarvan achterwege te laten.
- 5 **1.2.** Bij besluit van 4 januari 2019 heeft de Datenschutzbehörde de klacht afgewezen.
- 6 Zij gaf als reden dat zowel de (in november 2017 ingestelde) procedure bij de rechter als de bij haar aangespannen procedure dezelfde zaak betroffen, namelijk het wissen van de gegevens van tweede verzoekster van het platform van medebetrokkene. Zij was juridisch gezien van mening dat een parallelle of opeenvolgende procedure bij een toezichthoudende én een gerechtelijke autoriteit systematisch beschouwd in strijd was met het rechtsbeschermingsmechanisme van de AVG. In casu zou zij zich als toezichthoudende autoriteit moeten uitspreken over dezelfde vraag inzake de bescherming van persoonsgegevens als de civiele rechter. Een gelijktijdig beroep op het klachtrecht bij de toezichthoudende autoriteit en op de voorziening in rechte in dezelfde zaak kwam niet in aanmerking.
- 7 **1.3.** Bij bestreden vonnis van 4 december 2020 heeft het Bundesverwaltungsgericht (hierna: „BVwG”) geen gevolg gegeven aan het door tweede verzoekster tegen dit besluit ingestelde beroep.
- 8 Het ging in zijn beslissing uit van de vaststellingen van de Datenschutzbehörde. Het oordeelde om te beginnen dat juridisch gezien de AVG bewust voorzag in een rechtsbescherming langs twee sporen. Aangezien de AVG rechtstreeks toepasselijk was, moesten daarmee strijdige nationale regels buiten toepassing worden gelaten. Een afwijzing van de op artikel 77 AVG gebaseerde klacht van tweede verzoekster om de door de Datenschutzbehörde aangevoerde redenen kwam dus niet in aanmerking. De beslissingsbevoegdheid van de Datenschutzbehörde moest integendeel in beginsel worden erkend.
- 9 Vervolgens wees het BVwG op § 24, lid 4, van het Datenschutzgesetz (Oostenrijkse wet gegevensbescherming; hierna: „DSG”), waarin wordt bepaald dat een klacht alleen in behandeling kan worden genomen binnen een subjectieve uitsluitingstermijn van een jaar (na het bekend worden van de bezwarende gebeurtenis). Aangezien tweede verzoekster op 3 juli 2017 op de hoogte was van de publicatie van haar persoonsgegevens door medebetrokkene en er in de verdere procedure geen wezenlijk aanvullend feit was aangevoerd, was het recht op behandeling van haar klacht op grond van artikel 77 AVG reeds vervallen op het tijdstip van indiening ervan op 26 juli 2018. De wijziging van de rechtssituatie (inwerkingtreding AVG) leidde niet tot stuiting van de vervaltermijn. Aangezien

ook een te late klacht op grond van artikel 77 AVG tot een afwijzing leidt, was de klacht van tweede verzoekster uiteindelijk terecht afgewezen.

- 10 **1.4.** Zoals blijkt uit het aan het Verwaltungsgerichtshof overgelegde dossier van de zaak, was de door tweede verzoekster ingestelde civiele vordering (tot wissing van de gegevens) reeds bij vonnis in eerste aanleg van 23 juli 2020 ten gronde verworpen. Dit vonnis was echter nog niet in kracht van gewijsde gegaan op de datum waarop het BVwG uitspraak heeft gedaan.
- 11 **1.5.** Zowel de Datenschutzbehörde als G S [na afwijzing van de behandeling van hun beroep door het Verfassungsgerichtshof (grondwettelijk hof, Oostenrijk) (VfGH)] hebben tegen het vonnis van het BVwG beroep tot Revision ingesteld bij het Verwaltungsgerichtshof.
- 12 Medebetrokkene heeft ten aanzien van beide beroepen tot Revision een identiek verweer gevoerd.

2. Relevante bepalingen van Unierecht

- 13 De relevante overwegingen en bepalingen van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming – AVG) luiden als volgt:

„[Overwegingen]

(11) Doeltreffende bescherming van persoonsgegevens in de gehele Unie vereist de versterking en nadere omschrijving van de rechten van betrokkenen en van de verplichtingen van degenen die persoonsgegevens verwerken en van degenen die over die verwerking beslissen, alsmede gelijkwaardige bevoegdheden op het gebied van toezicht en handhaving van de regels inzake gegevensbescherming en vergelijkbare sancties voor overtredingen in de lidstaten.

[...]

(141) Iedere betrokkene dient het recht te hebben om een klacht in te dienen bij één enkele toezichthoudende autoriteit, met name in de lidstaat waar hij gewoonlijk verblijft, en een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen overeenkomstig artikel 47 van het Handvest indien hij meent dat inbreuk is gemaakt op zijn rechten uit hoofde van deze verordening of indien de toezichthoudende autoriteit niet optreedt naar aanleiding van een klacht, een klacht gedeeltelijk of geheel verwerpt of afwijst, of indien deze niet optreedt wanneer zulk optreden noodzakelijk is ter bescherming van de rechten van de betrokkene. Het onderzoek dat naar aanleiding van een klacht wordt uitgevoerd, gaat niet verder dan in het specifieke geval passend is en kan worden onderworpen aan rechterlijke toetsing. De toezichthoudende autoriteit dient de

betrokkene binnen een redelijke termijn in kennis te stellen van de voortgang en het resultaat van de klacht. Indien de zaak verder onderzoek of coördinatie met een andere toezichthoudende autoriteit vereist, dient de betrokkene tussentijdse informatie te worden verstrekt. Elke toezichthoudende autoriteit dient maatregelen te treffen om het indienen van klachten te faciliteren, zoals het ter beschikking stellen van een klachtenformulier dat tevens elektronisch kan worden ingevuld, zonder dat andere communicatiemiddelen worden uitgesloten.

[...]

Artikel 17

Recht op gegevenswissing („recht op vergetelheid”)

(1) De betrokkene heeft het recht van de verwerkingsverantwoordelijke zonder onredelijke vertraging wissing van hem betreffende persoonsgegevens te verkrijgen en de verwerkingsverantwoordelijke is verplicht persoonsgegevens zonder onredelijke vertraging te wissen wanneer een van de volgende gevallen van toepassing is:

[...]

d) de persoonsgegevens zijn onrechtmatig verwerkt;

[...]

Artikel 77

Recht om klacht in te dienen bij een toezichthoudende autoriteit

(1) Onverminderd andere mogelijkheden van administratief beroep of een voorziening in rechte, heeft iedere betrokkene het recht een klacht in te dienen bij een toezichthoudende autoriteit, met name in de lidstaat waar hij gewoonlijk verblijft, hij zijn werkplek heeft of waar de beweerde inbreuk is begaan, indien hij van mening is dat de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens inbreuk maakt op deze verordening.

[...]

Artikel 78

Recht om een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen tegen een toezichthoudende autoriteit

(1) Onverminderd andere mogelijkheden van administratief of buitengerechtelijk beroep, heeft iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon het recht om tegen een hem betreffend juridisch bindend besluit van een toezichthoudende autoriteit een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen.

[...]

Artikel 79

Recht om een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen tegen een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker

(1) Onverminderd andere mogelijkheden van administratief of buitengerechtelijk beroep, waaronder het recht uit hoofde van artikel 77 een klacht in te dienen bij een toezichthoudende autoriteit, heeft elke betrokkene het recht een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen indien hij van mening is dat zijn rechten uit hoofde van deze verordening geschonden zijn ten gevolge van een verwerking van zijn persoonsgegevens die niet aan deze verordening voldoet.

[...]

Artikel 81

Schorsing van de procedure

[...]

(2) Indien een procedure inzake verwerking met betrekking tot dezelfde aangelegenheid en dezelfde verwerkingsverantwoordelijke of verwerker hangende is bij een gerecht van een andere lidstaat, kan ieder ander bevoegd gerecht dan dat welk als eerste is aangezocht, zijn procedure schorsen.

(3) Indien die procedure in eerste aanleg aanhangig is, kan elk gerecht dat niet als eerste is aangezocht, op verzoek van een van de partijen ook tot verwijzing overgaan, mits het eerst aangezochte gerecht bevoegd is om van de beide procedures kennis te nemen en zijn wetgeving de voeging daarvan toestaat.

[...]“

3. Relevante bepalingen van nationaal recht

- 14 Artikel 94 Bundes-Verfassungsgesetz (Oostenrijkse federale grondwet; hierna: „B-VG”), BGBl. I nr. 1/1930, in de versie zoals gepubliceerd in BGBl. I nr. 114/2013, luidt met name als volgt:

„**Artikel 94.** (1) De rechterlijke macht is in alle instanties gescheiden van de uitvoerende macht.

[...]”

- 15 § 24 Datenschutzgesetz (DSG), BGBl. I nr. 165/1999, in de versie zoals gepubliceerd in BGBl. I nr. 120/2017, luidt met name als volgt:

„Klacht bij de Datenschutzbehörde [gegevensbeschermingsautoriteit]

§ 24. (1) Iedere betrokkene heeft het recht om een klacht in te dienen bij de Datenschutzbehörde, indien hij van mening is dat de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens inbreuk maakt op de AVG of op § 1 of artikel 2 van afdeling 1.

[...]

(4) Het recht op behandeling van een klacht vervalt indien de betrokkene deze niet indient binnen een jaar nadat hij kennis heeft gekregen van de bezwarende gebeurtenis, en uiterlijk binnen drie jaar nadat de gebeurtenis zich beweerdelijk heeft voorgedaan. Te late klachten moeten worden afgewezen.

[...]”

4. Verwijzingsbevoegdheid

- 16 Het Verwaltungsgerichtshof is een rechterlijke instantie in de zin van artikel 267 VWEU waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep.

5. Opmerkingen vooraf

- 17 **5.1.** Ten eerste zij vooropgesteld dat het BVwG – in tegenstelling tot de Datenschutzbehörde – als reden voor de (bevestiging van de) afwijzing van de klacht van tweede verzoekster heeft aangevoerd dat de klacht overeenkomstig

§ 24, lid 4, DSG was uitgesloten.

- 18 Het Verwaltungsgerichtshof daarentegen is van oordeel – mede gelet op de doelstelling van de AVG om de rechten van de betrokkenen te versterken (zie bijvoorbeeld arrest van het Hof van 12 januari 2023, C-132/21, punt 42) – dat in het onderhavige geval, waarin tweede verzoekster na de inwerkingtreding van de AVG op 22 juni 2018 voor het eerst gebruik heeft gemaakt van het in artikel 17, lid 1, AVG neergelegde recht, de termijn van § 24, lid 4, DSG pas is ingegaan na de bekendwording van de afwijzing van het daarop gebaseerde verzoek (dat wil zeggen vanaf de ontvangst van de desbetreffende e-mail van medebetrokkene van 6 juli 2018). Vanaf wanneer tweede verzoekster op de hoogte was van de onderliggende verwerking, is in dit verband niet relevant.

- 19 Aangezien de motivering van het BVwG de (bevestiging van de) verwerping van het beroep van tweede verzoekster op voet van artikel 77 AVG volgens het Verwaltungsgerichtshof dus niet vermag te rechtvaardigen, staat het aan het Verwaltungsgerichtshof om ter beslechting van de in casu ingestelde beroepen tot Revision te onderzoeken of de verwerping van het beroep van tweede verzoekster uiteindelijk om andere redenen rechtmatig was, zoals met name de aanhangigheid

van de zaak bij de rechter zoals door de Datenschutzbehörde betoogd. In het kader van dit onderzoek rijzen volgens het Verwaltungsgerichtshof de vragen over de uitlegging van het Unierecht die in het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing worden gesteld en hieronder nader worden toegelicht.

- 20 **5.2.** Ten tweede zij vooropgesteld dat het Verwaltungsgerichtshof geen aanleiding heeft te twifelen aan de beoordeling waarop het BVwG zijn beslissing heeft gebaseerd, namelijk dat zowel de procedure bij de rechter als die bij de Datenschutzbehörde betreffende het wissen van gegevens ziet op dezelfde aangelegenheid (hieraan doet niet af dat de gerechtelijke procedure zich niet beperkt tot de gestelde schending van het recht op gegevensbescherming, maar ook andere vorderingen betreft). Het argument van tweede verzoekster dat het voorwerp van het geding, gelet op algemene overwegingen, niet hetzelfde is, verandert daaraan niets, aangezien daarmee de per geval in aanmerking te nemen vaststellingen niet gesubstantieerd worden betwist.

6. Algemene toelichting op de prejudiciële vragen

- 21 **6.1.** Wat betreft de uitlegging van de artikelen 77 tot en met 79 AVG heeft het Hof in zijn arrest van 12 januari 2023, *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, C-132/21, het volgende overwogen:

„29 Met zijn vragen wenst de verwijzende rechter – bij wie op grond van artikel 78, lid 1, van verordening 2016/679 beroep is ingesteld tegen dat op grond van artikel 77, lid 1, van deze verordening vastgestelde besluit van de toezichthoudende autoriteit – dus te vernemen of het onherroepelijke vonnis dat is gewezen door een gerecht dat is aangezocht op grond van artikel 79, lid 1, van verordening 2016/679, krachtens deze verordening bindend is ten aanzien van de vaststelling of al dan niet inbreuk is gemaakt op de door die verordening gewaarborgde rechten.

[...]

34 Deze bepalingen van verordening 2016/679 bieden dus verschillende beroepsmogelijkheden aan personen die stellen dat deze verordening is geschonden, met dien verstande dat elk van deze beroepsmogelijkheden moet kunnen worden aangewend „onverminderd” de andere beroepsmogelijkheden.

35 Uit de bewoordingen van die bepalingen volgt om te beginnen dat verordening 2016/679 niet voorziet in een prioritaire of exclusieve bevoegdheid en evenmin een voorrangregel bevat voor de beoordeling, door de autoriteit of rechterlijke instanties die in die verordening worden genoemd, van de vraag of inbreuk wordt gemaakt op de bij verordening 2016/679 verleende rechten. De in artikel 78, lid 1, van deze verordening bedoelde voorziening in rechte – die betrekking heeft op het onderzoek van de wettigheid van het op grond van artikel 77 van die verordening vastgestelde besluit van een toezichthoudende autoriteit – en de in artikel 79, lid 1, van verordening 2016/679 bedoelde

voorziening in rechte kunnen dus naast elkaar en onafhankelijk van elkaar worden ingesteld.

36 Vervolgens wordt deze vaststelling bevestigd door de context van de betreffende bepalingen van verordening 2016/679.

37 Terwijl de Uniewetgever met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens door dezelfde verwerkingsverantwoordelijke namelijk uitdrukkelijk de verhouding tussen de door verordening 2016/679 geboden beroepsmogelijkheden heeft geregeld voor het geval dat toezichthoudende autoriteiten of rechterlijke instanties van meerdere lidstaten zijn geadieerd, moet worden vastgesteld dat dit niet het geval is bij de voorzieningen in rechte waarin de artikelen 77 tot en met 79 van die verordening voorzien.

38 Ten eerste bevatten de artikelen 60 tot en met 63 van verordening 2016/679 mechanismen voor samenwerking, onderlinge bijstand en coördinatie op basis waarvan de toezichthoudende autoriteiten elkaar onderlinge bijstand verlenen, informatie uitwisselen en gezamenlijke werkzaamheden verrichten om een consequente en doeltreffende toepassing van die verordening in de gehele Unie te waarborgen.

39 Ten tweede bevat artikel 81, leden 2 en 3, van verordening 2016/679 regels voor het geval dat meerdere rechterlijke instanties van verschillende lidstaten zijn aangezocht.

40 Daarentegen voorziet die verordening niet in dergelijke regels voor het geval dat er binnen een en dezelfde lidstaat met betrekking tot dezelfde verwerking van persoonsgegevens een klacht wordt ingediend bij een toezichthoudende autoriteit en voorzieningen in rechte worden ingesteld.

[...]

42 Wat ten slotte de met verordening 2016/679 nagestreefde doelstellingen betreft, blijkt met name uit overweging 10 van deze verordening dat zij ertoe strekt om natuurlijke personen een hoog beschermingsniveau te bieden ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens binnen de Unie. In overweging 11 van die verordening staat bovendien te lezen dat een doeltreffende bescherming van deze gegevens vereist dat de rechten van de betrokkenen worden versterkt. Zoals de advocaat-generaal in punt 55 van zijn conclusie heeft opgemerkt, strookt de keuze van de Uniewetgever om de betrokkenen de mogelijkheid te laten de beroepsmogelijkheden van artikel 77, lid 1, en artikel 78, lid 1, van verordening 2016/679 enerzijds en artikel 79, lid 1, van deze verordening anderzijds naast elkaar en onafhankelijk van elkaar te benutten, met de doelstelling van die verordening.

43 Verordening 2016/679 legt de bevoegde autoriteiten van de lidstaten immers met name de verplichting op om een hoog niveau van bescherming van de door

artikel 16 VWEU en artikel 8 van het Handvest gewaarborgde rechten te waarborgen. [...]

44 De terbeschikkingstelling van meerdere beroepsmogelijkheden versterkt ook de in overweging 141 van verordening 2016/679 vermelde doelstelling om eenieder die meent dat inbreuk wordt gemaakt op de rechten die deze verordening hem toekent, te waarborgen dat hij overeenkomstig artikel 47 van het Handvest recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte.

45 Bij gebreke van een Unieregeling ter zake is het krachtens het beginsel van procedurele autonomie van de lidstaten een aangelegenheid van elke lidstaat om de procedureregels vast te stellen voor de administratieve en de gerechtelijke procedure die moeten zorgen voor een hoog niveau van bescherming van de rechten die de justitiabelen ontlenen aan het Unierecht.

46 Het staat dus aan de verwijzende rechter om op basis van de nationale procedurevoorschriften vast te stellen hoe de beroepsmogelijkheden waarin verordening 2016/679 voorziet, moeten worden uitgewerkt in een geval als in het hoofdgeding aan de orde is.

47 De wijze van uitwerking van deze parallelle en onafhankelijke beroepsmogelijkheden mag echter geen afbreuk doen aan het nuttig effect en de doeltreffende bescherming van de door verordening 2016/679 gewaarborgde rechten.

[...]

51. De lidstaten moeten zich er dus van vergewissen dat de concrete regels voor de benutting van de in artikel 77, lid 1, artikel 78, lid 1, en artikel 79, lid 1, van verordening 2016/679 bedoelde beroepsmogelijkheden het recht op een doeltreffende voorziening in rechte als bedoeld in artikel 47 van het Handvest niet onevenredig aantasten [...].

[...]

53 Derhalve kan niet worden uitgesloten dat de beslissingen van deze twee rechterlijke instanties met elkaar in tegenspraak zijn, waarbij de ene vaststelt dat verordening 2016/679 is geschonden en de andere vaststelt dat dit niet het geval is.

54 In deze veronderstelling zou, ten eerste, het bestaan van twee tegenstrijdige beslissingen afbreuk doen aan de in overweging 10 van die verordening vermelde doelstelling om te zorgen voor een in de gehele Unie coherente en homogene toepassing van de regels inzake bescherming van de grondrechten en de fundamentele vrijheden van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens.

[...]

56 Ten tweede zou dit resulteren in een verzwakking van de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van hen betreffende persoonsgegevens, aangezien een dergelijk gebrek aan overeenstemming zou leiden tot rechtsonzekerheid.

57 Gelet op een en ander moet op de prejudiciële vragen worden geantwoord dat artikel 77, lid 1, artikel 78, lid 1, en artikel 79, lid 1, van verordening 2016/679, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest, aldus moeten worden uitgelegd dat de door artikel 77, lid 1, en artikel 78, lid 1, van verordening 2016/679 enerzijds en artikel 79, lid 1, van deze verordening anderzijds geboden beroepsmogelijkheden naast elkaar en onafhankelijk van elkaar mogen worden benut. Het staat aan de lidstaten om in overeenstemming met het beginsel van procedurele autonomie nader te regelen hoe die beroepsmogelijkheden zich tot elkaar verhouden, teneinde te zorgen voor de doeltreffendheid van de bescherming van de door verordening 2016/679 gewaarborgde rechten alsook voor de coherente en homogene toepassing van deze verordening, en teneinde het in artikel 47 van het Handvest bedoelde recht op een doeltreffende voorziening in rechte te waarborgen.”

- 22 In zijn latere arrest van 7 december 2023, *Schufa Holding* [Kwijtschelding van restschulden], C-26/22 en C-64/22, heeft het Hof onder verwijzing naar arrest C-132/21 het volgende overwogen:

„66 Wat in de tweede plaats het recht betreft om een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen tegen een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker, waarin artikel 79, lid 1, AVG voorziet, moet worden opgemerkt dat volgens de rechtspraak van het Hof de respectievelijk in artikel 78, lid 1, en in artikel 79, lid 1, AVG bedoelde voorzieningen in rechte naast elkaar en onafhankelijk van elkaar kunnen worden ingesteld [...]. In dit verband heeft het Hof met name geoordeeld dat de terbeschikkingstelling van meerdere beroepsmogelijkheden de in overweging 141 van deze verordening vermelde doelstelling versterkt om aan eenieder die meent dat inbreuk wordt gemaakt op de rechten die die verordening hem toekent, te waarborgen dat hij overeenkomstig artikel 47 van het Handvest recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte [...].

67 Hoewel het aan de lidstaten staat om in overeenstemming met het beginsel van procedurele autonomie nader te regelen hoe die beroepsmogelijkheden zich tot elkaar verhouden [...] heeft het bestaan van het in artikel 79, lid 1, AVG neergelegde recht om een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen tegen de verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker, dat in artikel 79, lid 1, AVG is vastgesteld, dus geen invloed op de omvang van de rechterlijke toetsing die in het kader van een krachtens artikel 78, lid 1, van deze verordening ingesteld beroep wordt uitgeoefend op een besluit van een toezichthoudende autoriteit op een klacht.”

- 23 **6.2.** In artikel 94 B-VG wordt bepaald dat in Oostenrijk de rechterlijke macht in alle instanties gescheiden is van de uitvoerende macht. Het in artikel 94 B-VG

verankerde beginsel van de scheiding van de rechterlijke en de uitvoerende macht vereist dat een zaak (in zijn geheel) ter uitvoering hetzij aan de justitiële hetzij aan de bestuurlijke autoriteiten wordt toegewezen (zie bijvoorbeeld VfGH 12 maart 2019, G 190/2018, punt 111).

- 24 Volgens de rechtspraak van het Oostenrijkse Verfassungsgerichtshof beschikt de wetgever op nationaal niveau over geen enkele uitvoeringsruimte met betrekking tot de in het Unierecht dwingend vastgestelde rechtsmiddelen in geval van schending van het recht op gegevensbescherming, ten eerste door middel van een klacht bij de toezichhoudende autoriteit en ten tweede door middel van een doeltreffende voorziening in rechte (zie VfGH, 13 december 2023, G 2012/2023 e.a.).
- 25 Derhalve is onbetwist dat de Oostenrijkse grondwettelijke bepaling van artikel 94 B-VG zich, gelet op de bepalingen van het Unierecht (in het onderhavige geval van de artikelen 77 tot en met 79 AVG), niet verzet tegen de instelling van de Datenschutzbehörde als bevoegde toezichhoudende autoriteit, naast de bevoegdheid van de gewone rechterlijke instanties. Overeenkomstig het voorgaande staat het een betrokkene (in de zin van het recht inzake gegevensbescherming) vrij om hetzij een administratieve klacht in te dienen bij de krachtens artikel 77 AVG ingestelde Datenschutzbehörde, hetzij een voorziening in rechte in te stellen bij de civiele rechter, met in beide gevallen (los van elkaar) de mogelijkheid tot beroep bij de (hogere) rechter.
- 26 **6.3.** Het belang van artikel 94 B-VG kan echter niet worden beperkt tot een verbod om parallelle bevoegdheden vast te stellen.
- 27 **6.3.1.** Zo heeft het Verfassungsgerichtshof geoordeeld dat een en dezelfde kwestie niet zowel door rechterlijke als door bestuurlijke autoriteiten kan worden beslecht, noch met elkaar noch na elkaar in verschillende instanties (zie bijvoorbeeld VfGH 16 december 2010, G 259/09 e.a., punt III.A.2.5.). Het is een administratieve autoriteit verboden om rechterlijke beslissingen ten gronde te toetsen of te corrigeren, om reden van onverenigbaarheid met het beginsel van scheiding van rechterlijke en uitvoerende macht (zie in dit verband VfGH 4 oktober 2006, B 742/06, punt III.1.5.). Een wettelijke regeling die bepaalt dat de gewone rechter na diens onderzoek het besluit van het bestuursorgaan eventueel nietig kan verklaren of kan wijzigen, is niet in overeenstemming met het in artikel 94 B-VG geformuleerde beginsel van scheiding van rechterlijke en uitvoerende macht en de daaruit voortvloeiende autonomie van de gerechtelijke en bestuurlijke autoriteiten (zie VfGH, 14 juni 1985, G 17/85). Evenzo zou een regeling op grond waarvan eenzelfde rechtsvraag al naar gelang de toevallige omstandigheden van het concrete geval hetzij door de rechter hetzij door het bestuursorgaan moet worden beslecht, in strijd zijn met artikel 94 B-VG (zie VfGH, 15 maart 1973, G 46/72). Artikel 94 B-VG verzet zich er dus tegen dat rechterlijke en bestuurlijke organen naast of na elkaar over dezelfde zaak beslissen (zie VfGH, 14 oktober 1970, G 20/70). In de rechtsliteratuur wordt in dit verband verduidelijkt dat het

scheidingsbeginsel tot doel heeft de onafhankelijkheid van beide machten (van elkaar) te waarborgen [(omissis) vindplaats in de literatuur].

- 28 Bovendien heeft het Verwaltungsgerichtshof in verband met de oplegging van een administratieve sanctie voor een beledigende formulering (in een rekest), die vanwege onscheidbaarheid meerdere aangelegenheden betrof en tot gevolg had dat meerdere autoriteiten bevoegd waren, geoordeeld dat in dit geval de voorrang van de als eerste genomen beslissing bepalend was, temeer daar met de eenmalige oplegging van een administratieve sanctie aan het doel van de maatregel was beantwoord [zie VwGH 25 maart 1987, 86/11/0145, 0150 (versterkte Senat); alsook VwGH 16 oktober 2014, Ra 2014/06/0004].
- 29 Tegen de achtergrond van deze rechtspraak kan in elk geval worden aangenomen dat in een situatie waarin in een zaak (zoals in casu in een procedure op grond van artikel 79 AVG) reeds een rechterlijk vonnis is uitgesproken, ook al is dit niet in kracht van gewijsde gegaan, een verdere beslissing in die zaak door een toezichthoudende autoriteit (of een rechterlijke instantie die bevoegd is geworden uit hoofde van artikel 78 AVG) niet toegestaan zou zijn. Dus zou de op artikel 77 AVG gebaseerde klacht – naar nationale maatstaven – moeten worden afgewezen op grond van het bestaan van een beslissing ten gronde in deze zaak (volgens het beginsel van voorrang van de eerstgenomen beslissing). De verenigbaarheid van een dergelijke benadering met het Unierecht is het voorwerp van de tweede prejudiciële vraag.
- 30 **6.3.2.** Bovendien heeft het Verfassungsgerichtshof in de context van artikel 94 B-VG geoordeeld dat het in strijd met de grondwet is wanneer de wettelijke regeling van dien aard is dat een en dezelfde zaak kan worden behandeld door handhavingsorganen van verschillend type, dus zowel door een rechterlijke instantie als door een bestuursorgaan (zie in dit verband VfGH 12 maart 2019, G 190/2018, punt 112). De wet kan niet bepalen dat een en dezelfde zaak kan worden behandeld door handhavingsorganen van verschillend type, dat wil zeggen zowel door een rechterlijke als door een administratieve instantie – naast of na elkaar –, zonder dat de wet zelf objectief te meten voorwaarden vaststelt om te bepalen wanneer de bevoegdheid van het ene of het andere handhavingsorgaan is gegeven (zie VfGH 6 december 2003, G 147/01, punt II.2.2.2.).
- 31 In het licht van deze nationale rechtssituatie blijkt dat naar Oostenrijks recht de enkele aanhangigheid (en daarmee de behandeling) van een zaak voor een (krachtens artikel 79 AVG bevoegde) rechter zich ertegen verzet dat de toezichthoudende autoriteit deze zaak kan behandelen op basis van een (later) klacht op grond van artikel 77 AVG. In dat geval moet de op artikel 77 AVG gebaseerde klacht dus – wederom in het licht van de nationale voorschriften – worden afgewezen op grond van het feit dat deze zaak reeds eerder bij een rechterlijke instantie aanhangig is gemaakt. De verenigbaarheid van een dergelijke benadering met het Unierecht is het voorwerp van de eerste prejudiciële vraag.

7. Toelichting op de eerste prejudiciële vraag

- 32 Volgens de overwegingen van het Hof in zijn reeds aangehaalde arrest C-132/21 moeten de artikelen 77 tot en met 79 AVG aldus worden uitgelegd dat de door artikel 77, lid 1, en artikel 78, lid 1, van verordening 2016/679 enerzijds en artikel 79, lid 1, van deze verordening anderzijds geboden beroepsmogelijkheden naast elkaar en onafhankelijk van elkaar „mogen worden” benut of ingesteld. Het staat aan de lidstaten om in overeenstemming met het beginsel van procedurele autonomie nader te regelen hoe die beroepsmogelijkheden zich tot elkaar verhouden, teneinde te zorgen voor de doeltreffendheid van de bescherming van de door verordening 2016/679 gewaarborgde rechten alsook voor de coherente en homogene toepassing van deze verordening, en teneinde het in artikel 47 van het Handvest bedoelde recht op een doeltreffende voorziening in rechte te waarborgen (punt 35 en dictum).
- 33 Het Verwaltungsgerichtshof vraagt zich af of de verwerping van een beroep op grond van artikel 77 AVG (zonder inhoudelijk op de zaak in te gaan) om reden dat in dezelfde zaak reeds eerder een doeltreffende voorziening in rechte krachtens artikel 79 AVG is ingesteld en de procedure dienaangaande nog aanhangig is bij een rechterlijke instantie, een toegestane nationale regeling is in de zin van deze rechtspraak.
- 34 In het bijzonder moet worden opgemerkt dat het Hof in zijn (hierboven met weglatingen aangehaalde) arrest van 12 januari 2023, C-132/21, punten 54 e.v., aangeeft dat „het bestaan van twee tegenstrijdige beslissingen [...] afbreuk [zou] doen aan de in overweging 10 van die verordening vermelde doelstelling om te zorgen voor een in de gehele Unie coherente en homogene toepassing van de regels inzake bescherming van de grondrechten en de fundamentele vrijheden van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens” en dat dit verder „zou [...] resulteren in een verzwakking van de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van hen betreffende persoonsgegevens, aangezien een dergelijk gebrek aan overeenstemming zou leiden tot rechtsonzekerheid.”. Om het bestaan van tegenstrijdige beslissingen te voorkomen kunnen in de context van de nationale rechtssituatie tegenstrijdige beslissingen van de rechterlijke organen en de bestuursorganen die onafhankelijk van elkaar handelen, worden voorkomen, doordat, in geval van het aanhangig maken van een en hetzelfde voorwerp van geschil bij de civiele rechter en het bestuursorgaan, het orgaan dat niet als eerste is aangezocht uiteindelijk naar analogie van artikel 81, leden 2 en 3, AVG besluit tot afwijzing.
- 35 Voor de toelaatbaarheid van een dergelijke benadering pleit met name dat het Hof in het aangehaalde arrest C-132/21, punt 37 e.v., ter rechtvaardiging van het feit dat de rechtsmiddelen naast en onafhankelijk van elkaar kunnen worden ingesteld, onder meer verwees naar het ontbreken van bepalingen betreffende de samenwerking van meerdere toezichthoudende of gerechtelijke autoriteiten uit verschillende lidstaten, zoals vervat in de artikelen 60 tot en met 63, of artikel 81 AVG. De artikelen 60 tot en met 63 AVG beogen, zoals het Hof heeft

aangegeven, door de invoering van wederzijdse verplichtingen inzake ondersteuning en informatieverstrekking een coherente en doeltreffende toepassing van de AVG te waarborgen. Artikel 81, leden 2 en 3, AVG bepaalt dat in gevallen waarin een procedure met betrekking tot dezelfde aangelegenheid hangende is bij gerechten in meerdere lidstaten (mits aan nader bepaalde voorwaarden is voldaan), ieder ander gerecht dan dat welk als eerste is aangezocht zijn procedure kan schorsen, of de mogelijkheid bestaat dat een gerecht zich onontvankelijk verklaart. Deze regelingen kunnen pleiten voor de stelling dat in geval van samenwerking tussen toezichthoudende en gerechtelijke autoriteit uitvoeringsbepalingen die in een lidstaat op nationaal vlak moeten worden vastgesteld, zich ook reeds kunnen voordoen op het niveau van de aanhangigheid van de procedures voor beide instanties (toezichthoudende autoriteit en rechter). Ofschoon de in casu relevante nationale uitvoeringsbepaling niet volledig congruent is aan de mechanismen waarin de AVG in internationaal verband voorziet, lijkt het, gelet op het doel ervan (zorgen voor een coherente toepassing van de AVG), niettemin verdedigbaar deze als toelaatbaar te beschouwen.

- 36 Bovendien moet worden opgemerkt dat – hoewel het door het Hof ter argumentatie aangevoerde beginsel van doeltreffende rechtsbescherming in de eerste plaats betrekking heeft op de situatie van de door de gegevensverwerking getroffen persoon die een beroep doet op de rechtsmiddelen – ook de verwerkingsverantwoordelijke als verwerende partij recht heeft op een doeltreffende rechtsbedeling, dat mogelijk in het gedrang komt in geval van twee parallelle procedures (zowel voor de toezichthoudende autoriteit als voor de rechter) betreffende dezelfde aangelegenheid. Zo kunnen de kosten van vertegenwoordiging in rechte in twee parallelle procedures een niet onaanzienlijke last vormen.
- 37 In geval van afwijzing van een klacht krachtens artikel 77 AVG enkel op grond dat een beroep in rechte aanhangig is, bestaat er op het moment van afwijzing echter nog geen beslissing ten gronde over de vermeende schending van het recht op gegevensbescherming, en dus ook nog geen gevaar voor tegenstrijdige beslissingen. Bovendien heeft het Hof in het aangehaalde arrest C-26/22 e.a. geoordeeld dat het bestaan van het recht om een doeltreffende voorziening in rechte in te stellen, zoals bepaald in artikel 79, lid 1, AVG, geen invloed heeft op de omvang van de rechterlijke toetsing die in het kader van een krachtens artikel 78, lid 1, AVG ingesteld beroep wordt uitgeoefend op een besluit van een toezichthoudende autoriteit op een klacht (punt 67).
- 38 Hoe dan ook is de uitlegging van deze bepalingen volgens het Verwaltungsgerichtshof niet zo evident dat daarover redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan.

8. Toelichting op de tweede prejudiciële vraag

- 39 Indien het Hof de eerste prejudiciële vraag ontkennend zou beantwoorden, rijst voor het Verwaltungsgerichtshof vervolgens de vraag of de verwerping van een klacht krachtens artikel 77 AVG, om reden dat de in dezelfde zaak ingestelde procedure voor een doeltreffende voorziening in rechte krachtens artikel 79 AVG reeds heeft geleid tot een rechterlijke beslissing ten gronde (ook al is deze nog niet in kracht van gewijsde gegaan), een toegestane nationale regeling is in de zin van deze rechtspraak.
- 40 Daarbij moet om te beginnen op het volgende worden gewezen: voor de toetsing van de beslissing van een bestuursrechter door het Verwaltungsgerichtshof is steeds de feitelijke en juridische situatie ten tijde van de vaststelling van de bestreden beslissing (en niet ten tijde van de beslissing van het Verwaltungsgerichtshof) bepalend (zie bijvoorbeeld VwGH 1 september 2022, Ra 2021/09/0130, punt 27). Daarentegen moet het BVwG bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van een afwijzing ook rekening houden met de feitelijke en juridische situatie op de datum van zijn beslissing (zie bijvoorbeeld VwGH 28 januari 2016, Ra 2015/07/0070). Op grond hiervan is het voor het BVwG om te beginnen niet van belang dat er op het tijdstip van het besluit van de Datenschutzbehörde in deze zaak nog geen rechterlijke beslissing bestond. Ten tijde van de beslissing van het BVwG bestond er echter reeds een rechterlijke beslissing ten gronde (in de op voet van artikel 79 AVG ingestelde procedure). Deze omstandigheid was relevant voor het BVwG (en dus ook voor het Verwaltungsgerichtshof bij de beoordeling van het beroep tot Revision in casu).
- 41 Naar het oordeel van het Verwaltungsgerichtshof pleit opnieuw voor de toelaatbaarheid van de in punt 38 uiteengezette regeling dat het Hof (zoals hierboven uiteengezet) heeft geoordeeld dat tegenstrijdige beslissingen (in een zaak) niet stroken met de doelstellingen van de AVG. In ieder geval houdt de afwijzing van een bij de toezichthoudende autoriteit ingediende klacht vanaf het moment waarop in de krachtens artikel 79 AVG ingeleide gerechtelijke procedure een beslissing ten gronde bestaat, rekening met deze doelstelling om tegenstrijdige beslissingen te voorkomen.
- 42 Tegen de Unierechtelijke toelaatbaarheid van een dergelijke uitvoeringsbepaling zou kunnen worden ingebracht dat door rekening te houden met een nog niet onherroepelijk geworden vonnis er voor de betrokken persoon nog geen zekerheid is gegeven dat de beslissing standhoudt. Tevens moet worden opgemerkt dat er in de situatie die ten grondslag lag aan het reeds aangehaalde arrest C-132/21, sprake was van een onherroepelijke uitspraak van een rechter die was aangezocht krachtens artikel 79 AVG (waaraan de in casu verwijzende, krachtens artikel 78 AVG aangezochte rechter echter niet was gebonden), zonder dat aan deze omstandigheid uitdrukkelijk belang is gehecht bij de beantwoording van de aldaar gestelde prejudiciële vraag.

- 43 Concluderend is dus ook deze vraag voor het Verwaltungsgerichtshof niet volledig eenduidig te beantwoorden.

9. Conclusie

- 44 Aangezien de toepassing en de uitlegging van het Unierecht niet zo evident zijn dat redelijkerwijze geen ruimte voor twijfel kan bestaan (zie arresten van het Hof van 6 oktober 1982, Cilfit e.a., C-283/81, en 6 oktober 2021, Consorzio Italian Management, C-561/19, punten 39 e.v.) worden de vragen als hierboven vermeld overeenkomstig artikel 267 VWEU voorgelegd met het verzoek om een prejudiciële beslissing.

Wenen, 17 mei 2024